

**A BEREGI MÚZEUM
STRATÉGIAI TERVE
2017-2022**

I. Bevezetés

A 2012. évi a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról szóló CLII. törvény 50. § 2. bekezdésének a) pontja a múzeumok számára stratégiai terv készítését, illetve annak fenntartó általi elfogadását írja elő.

A stratégiai terv megalkotása azonban nem csak törvényi kötelezettség, de érdeke a múzeum vezetőjének és munkatársainak, illetve tájékozódási pontot nyújt a múzeummal kapcsolatba kerülő döntéshozóknak, partner intézményeknek, szervezeteknek és magánszemélyeknek.

A vezető meghatározza a múzeum működésének kereteit, a múzeumi fejlesztés irányait, az előbbiekhöz rendelt eszközöket, illetve az eredményességi, azaz számonkérhető mutatókat. A stratégiai terv nemcsak fejlesztési, hanem elvárásokat is megfogalmazó dokumentum.

A munkatársak nemcsak részt vesznek a stratégiai terv elkészítésében, hanem világosan megértik intézményük működésének alapelveit, fejlesztési irányait. A stratégiai terv tájékozódási pont a mindennapi munkavégzéshez.

A döntéshozók jól körülhatárolt elképzeléssel rendelkeznek az intézmény céljairól, valamint a célok megvalósításához szükséges intézkedések indokoltságáról. A stratégiai terv megalapozza a múzeummal kapcsolatos megfelelő képviselő testületi, önkormányzati döntések meghozatalát.

A partnerintézmények megismerik a múzeum tevékenységi körét, céljait, aminek alapján együttműködés jöhet létre az intézmények között. Kiemelt partnerintézmények: múzeumok, iskolák, szabadidőt szervező cégek, vendéglátóhelyek, művelődési intézmények, tudományos intézmények, könyvtárak. A stratégiai terv kijelöli az együttműködés területeit, formáit.

A magánszemélyek tájékozódhatnak a múzeum terveiről, konkrét elképzeléseiről, a múzeumban végzett munka, illetve a nyújtott szolgáltatások minőségéről.

Jelen tanulmány a Beregi Múzeum stratégiai tervét tartalmazza 2017 és 2022 közötti időszakra vonatkozóan. A stratégiai terv képet nyújt a múzeumi tevékenység színvonaláról, valamint elemzéssel, stratégiai útmutatásokkal próbálja segíteni az intézményt jövőbe vezető útján.

A jelen stratégiai tervben felvázolt irányvonalaknak köszönhetően reményeink szerint a Beregi Múzeum a 2017 és 2022 közötti időszakban is a beregi kulturális élet egyik kiemelkedő intézménye maradhat, a Tiszahát legjelentősebb múzeumaként működhet tovább.

II. Az intézmény bemutatása

A Beregi Múzeum Vásárosnamény és a Beregi-Tiszahát múzeuma, kulturális és néprajzi örökségének ápolója. Tevékenysége ennek az örökségnek gyűjtésére, megőrzésére és feldolgozására, valamint közzétételére irányul a történettudomány, a régészet, a néprajz és az iparművészet területén. Mindezzel egyfelől a tudományos kutatók és az oktatás, másfelől a helyi lakosság, illetve a Vásárosnaményba látogató turisták igényeit szolgálja.

A Beregi Múzeumot 1963-ban Csiszár Árpád gergelyiugornyai református lelkész alapította. A múzeum gyűjtőterülete megegyezik a hajdani vásárosnaményi járás területével. Ehhez hozzátartozik Beregnek a Trianon után itt maradt 22 községe és az ezzel szoros kapcsolatban lévő néhány szomszédos település. A Csiszár Árpád által megalapozott gyűjtemény tárgyi anyaga ma már megközelíti a 70.000 darabot. A folyton gyarapodó néprajzi tárgyaink körülbelül 13.000 darabot számlálnak. A régészeti gyűjteményben a beletárolt tárgyak száma 18.065 darab. Numizmatika gyűjteményünk 910 darabot számlál. Történeti dokumentumtárunk 12.700 regisztrált tételt tartalmaz.

A gyűjtemény jelenleg két épületben van elhelyezve. Kiállításaink egy része 2007 szeptemberétől Vásárosnamény legszebb épületében, a város központjában álló barokk épületben, az Európai Unió támogatással felújított Tomcsányi-kastélyban tekinthető meg. A főépületben egy nyolc egységből álló kiállítás-füzér és egy látványraktár várja a látogatókat. A kiállítások egymásra épülnek, de külön-külön is teljes képet nyújtanak a térség egy-egy jellegzetességéről. A múzeumi anyag nagyobb része, az iskolatörténeti gyűjtemény és kiállítás, valamint a majdan látványraktárba helyezendő tárgyi anyag a múzeum korábbi épületében, a sokak által „kis Tomcsányinak” nevezett Máthé-kúriában kapott helyet. Időszaki kiállításainkon gyakran mutatjuk be gyűjteményünk raktári anyagát.

Mindkét épület a belvárosban, egymáshoz viszonylag közel találhatóak, gyalogosan is kitűnően megközelíthetőek.

Az intézmény igyekszik folyamatosan minőségi munkát végezni és alkalmazkodni a 21. század kulturális kihívásaihoz. Emellett hangsúlyt helyez arra, hogy kiállítóhelyei beilleszkedjenek a város komplex turisztikai kínálatába, rendezvényekkel kíván megfelelni közművelődési feladatainak. Továbbá az oktatási intézményekkel szoros együttműködést kialakítva bekapcsolódjon az identitástudat-formálás, valamint a képesség-fejlesztés folyamatába: a múzeum folyamatosan kínál és tart múzeumpedagógiai programokat óvodás kortól kezdve.

III. Fejlesztési irányok – Közművelődés

A közművelődési tevékenység kiemelt helyen szerepel egy múzeum életében. Szakmai, oktatási és szabadidős programtípusokat igyekszünk látogatóink figyelmébe ajánlani. Az állandó kiállítások bemutatásán túl ideiglenes kiállítások szervezésével, rendezésével (amit általában előadások is kiegészítenek) támogatjuk a tudásbővítést, szellemi, művészeti értékeinknek, hagyományainknak feltárását, ápolását, megismertetését.

A közművelődési programjaink sokszínűek. Minden évben nagyszabású esemény a *Múzeumok Éjszakája*, amely intézményünkben évek óta nagy sikerrel kerül megrendezésre. A múzeum törekszik a városban zajló eseményekhez csatlakozni: a *Zoárd-napi Sokadalom*, a *Városi Gyereknapi* és az *Advent Vásárosnaményban* elnevezésű rendezvények állandó résztvevője.

A kiemelt, nagy érdeklődésre számot tartó időszak kiállítások megrendezése komoly vonzerőt jelenthet. Azért is fontos ezen kiállítások megrendezése, mert „magukkal húzhatnak” más, kevésbé jelentős időszak tárlatot is. Tapasztalatunk szerint az állandó kiállítások mellett az említett időszak tárlatok is népszerűek az intézménybe érkezők körében.

A látogatók nagyobb része a turisztikai főszezonban érkezik. Bár a Beregi Múzeum az egész országból fogad vendégeket, nagy részük a régióból vagy kimondottan a megyéből érkezik, többnyire kisebb-nagyobb csoportokban, a maradék pedig a családjával, illetve barátokkal jön el. Jelentős a fővárosiak száma is. Figyelemre méltó, hogy Vásárosnaményban nem a város lakói teszik ki a közönség többségét, bár jól ismert az épület és maga a közintézmény is. Óvodai vagy iskolai szervezésben a környékről és a városból rendszeresen fogadunk gyerekeket.

A látogatás célja a múzeumban jellemzően az általános műveltség gyarapítása, konkrét kiállítások megtekintése inkább a helyi és a környékbeli lakosoknál jellemző cél. Az emberek általában 1-2 órát töltenek el a Beregi Múzeumban. Legjobban önállóan szeretnek nézelődni, bár 15 év alatt inkább a családdal. Ennek ellenére jelentős igény mutatkozik a tárlatvezetésre, amit a látogatói igények alapján igyekszik teljesíteni a tárlatvezető.

Összességében megállapítható, hogy az aktív látogató közönség igen pozitív attitűddel rendelkezik a múzeum irányában. A külföldiek véleményéről, elégedettségéről is pozitív visszajelzéseket kapunk szóban, és a vendégkönyvön keresztül írásban egyaránt.

A Beregi Múzeum közművelődési céljai között szerepel:

- a helyi és környékbeli közművelődési intézményekkel való jó kapcsolat kialakítása, erősítése
- a város kulturális életének erősítése, a programokban, rendezvényekben való részvétel
- a térségbe látogatók céljai között szerepeljen a múzeum megtekintése, vagy a múzeum szolgáltatásainak igénybevétele.
- folyamatosan megújuló időszaki kiállításainkkal még több látogató bevonása.

IV. Fejlesztési irányok – Tudományos munka

A tudományos tevékenység soha nem önmagáért való. Ez alapozza meg a jelenlegi és a későbbi kiállítások anyagát, erre alapozódnak a különböző múzeumi rendezvények, programok, múzeumpedagógiai foglalkozások, és természetesen a múzeumi kiadványok. Tudományos háttér nélkül nincs múzeum, legfeljebb kiállítóhely, amelynek azonban a lehetőségei is végzetesen szűkre szabottak.

A Beregi Múzeumnak folytatnia kell az elődök által megkezdett magas színvonalú tudományos munkát. Az eddig összegyűjtött hatalmas anyag nem csak kiváló forrásanyagként szolgál, hanem egyúttal feladatot is ró a múzeum mindenkori munkatársaira a feldolgozás szempontjából.

A történeti anyagból elsősorban a Vásárosnaményra, valamint a Beregre vonatkozó forrásoknak kell szakmai publikációkban feldolgozottan megjeleníteniük. Kiemelt fontossággal bír a helytörténet kutatása, azon belül Bereg vármegye történetére, az Eötvös család vásárosnaményi ágára, valamint az egykor a család birtokát képező várkastélyra

vonatkozó források feltárása. Az első világháború 100. évfordulója alkalmából időszaki kiállítást tervezünk, amihez a szakmai anyagot muzeológusaink folyamatosan gyűjtik és készítik elő.

Intézményünk nagy hangsúlyt fektet a tudományos és kutató munkára, tudományos téren megfelel a legmagasabb szakmai elvárásoknak. Fontos kutatási és gyűjtési területét képezik a textilmunkák, vasöntvények, faragott tárgyak és az iskolatörténet.

A néprajz területén kiemelten kezelendő a népi kéziratosság témakörébe tartozó anyag, amelynek feldolgozása már megkezdődött, és folytatásra vár. Ugyanígy a népművészeti aspektusból is fontos gyűjteményi egységek, pl. a gazdálkodási eszközök, a háztartási eszközök tudományos feldolgozása is a feladatok közé tartozik. A beregi keresztszemes hímzések – a múzeum egyik védjegyének számító tárgyegyüttes – motívumainak kutatása-feldolgozása sem zárulhat le.

A gazdag iskolatörténeti gyűjteményt is minél több oldalról és szempontból kell feldolgozni, mind a szakma, mind az iskolák és a nagyközönség számára.

Az elvégzett tudományos tevékenységeknek persze nem csak írásos formában, hanem lehetőség szerint előadások, konferenciákon való megszólalások formájában is manifesztálnia szükséges.

Intézményünk továbbra is fontosnak tartja, hogy helyet biztosítsunk a kutatószolgálatunkat igénybe vevők részére, akik az itt felhalmozott tárgyi anyagokat, dokumentumtárat, adattárat és fotótárat kívánják tanulmányozni különböző tudományos munkákhoz, szakdolgozatokhoz.

V. Fejlesztési irányok – Nyilvántartás, digitalizálás, műtárgyvédelem

A múzeum alapfeladatai közé tartozik a gyűjtés. A Beregi Múzeumnak is folytatnia kell gyűjteményének bővítését, bármekkorával is rendelkezik már. Hiszen minden szakmai munka, kutatás, feldolgozás, de a kiállítások, rendezvények, múzeumpedagógiai foglalkozások alapja a gyűjtemény. Továbbra is szeretnénk gyűjteni mindenféle olyan tárgyi és dokumentumanyagot, amelyek a múzeum gyűjtőkörébe tartoznak és gyűjtőterületéről származnak. A Beregi Múzeum gyűjteményeinek gyarapítására általában csak ajándékozás útján van lehetőség.

A szakalkalmazottak lehetőségeikhez képest folyamatosan végzik a még be nem leltározott anyagok feldolgozását, bejelentését és ehhez tartozó szakszerű felvezetést a megfelelő leltárkönyvekbe.

Napjainkban a nyilvántartás megkerülhetetlen részévé vált a digitalizálás, amely egy soha véget nem érő munka és rengeteg befektetett energiát kíván. Az eredmény azonban semmivel nem pótolható: átláthatóvá teszi a gyűjteményt, megkönnyíti a keresést, a kutathatóságot, „kíméli” a régóta őrzött tárgyakat, dokumentumokat a sérülés, károsodás veszélyeitől, és nem utolsósorban hozzájárul, hogy bizonyos digitális tartalmak elérhetővé váljanak a nagyközönség számára is.

A múzeum kutatóhely, tudományos központ a közönségszolgálat mellett. Ezért fontos, hogy a könyvtári állománya folyamatosan bővüljön, és a legfontosabb szakirodalmak elérhetőek legyenek a saját, illetve a múzeumot felkereső kutatók számára. A múzeumi könyvtár bővítésével, újraelentározásával, áttekinthetővé tételével a saját és a múzeumban kutatók munkáját kívánjuk megkönnyíteni.

A jövőben tovább folytatjuk a néprajzi és történeti anyag digitalizálását, majd publikussá tételét, emellett tervezzük a teljes fotógyűjtemény, diafilmgyűjtemény teljes körű digitális feldolgozását. A mindennapi munkánk során feladatorientáltan digitalizálunk, mellyel szintén az intézmény digitális tartalmait gyarapítjuk. Folyamatosan végezzük a nem digitalizált gyűjteményrészek felmérését, így határozzuk meg azok digitalizációjának sorrendjét fontossági, minőségi és mennyiségi szempontok alapján.

Végső cél a teljes gyűjteményi anyag digitális feldolgozása és ezek bizonyos részének közzététele a nyilvánosság számára.

Elkezdjük a raktárhelyiségek átalakítását és újabb tárolórendszerek beépítésével folytatjuk a gyűjteményeink optimálisabb elhelyezését. Ez együtt jár a műtárgyak tisztításával, azonosításával, rendszerezésével, elektronikus raktározási tárgykatalógus bevezetésével.

Továbbra is problémát jelent a Tomcsányi-kastély pincéjének magas páratartalma (ami a Kerámia-látványraktár anyagát is veszélyezteti), így ezek a helyiségek raktározásra nem alkalmasak. A probléma megoldása hosszabb távon szükségesszerű.

A raktári és kiállítási műtárgy-anyag állapotát folyamatosan ellenőrizzük, és a szükséges műtárgyvédelmi feladatokat szakember segítségével ellátjuk.

A törvényben előírt műtárgyvédelmi feladatokat ellátó szakember jövőbeli képzése, majd foglalkoztatása terveink között szerepel.

VI. Fejlesztési irányok – Múzeumpedagógia

A nemzetközi és hazai trendnek megfelelően a múzeum nagy hangsúlyt fektet a múzeumpedagógiai programokra. Foglalkozásokkal, múzeumi órákkal, rendezvényekkel várja a különböző korcsoportú gyermekeket, családokat, felnőtteket. A pedagógus és az iskola igényeihez igazítva, eszközökkel, feladatlapokkal, infrastruktúrával segíti az oktatási és a szabadidős foglalkozásokat.

Nagyon fontos a manuális tevékenység szerepe a foglalkozásokon. A gyermeknek nem csak üveg mögé zárt tárgyakkal kell találkozni, hanem kézzel fogható és kézbe fogható tárgyakkal is. Ebben segítenek a műtárgymásolatok, népi eszközös játékok, amelyek az ismeretszerzés másik, hatékonyabb dimenzióját jelentik a csak vizuális, auditív megismeréssel szemben. A múzeumpedagógiai foglalkozásaink nem a passzív látogatói befogadásra, hanem a játékos gyermeki aktivitásra épülnek. A kiállítások statikus jellegét a fentiekén túl a témához kapcsolódó multimédiás tartalmakkal próbáljuk megtörni: film- és hanganyaggal, fotókkal stb.

A rendszeres múzeumpedagógiai programok közül kiemelhető az országos *Múzeumok Őszi Fesztiválja*, amire minden évben több száz tanuló érkezik a múzeum foglalkoztatótereibe. Ezen kívül a húsvétot megelőző nagyhéten tojásfestésre, a *Városi Gyermeknapon* pedig népi játékokkal és kézműves foglalkozásokkal várjuk a gyerekeket.

Pályázati forrásból valósult meg a „*Beregi ízek a múzeumban*” elnevezésű tematikus foglalkozássorozat: 2016-ban és 2017-ben eddig 480 óvodás és diák ismerkedett meg a hagyományos beregi gabonaételek elkészítésével és a kenyérsütés folyamatával. A „*Gyere velünk a Beregi Múzeumba*” a Járásszékhelyi Múzeumok Szakmai Támogatására kiírt pályázatból valósult meg, amely kifejezetten az óvodás korosztályt célozta meg, a Vásárosnaményi Járásból 2016-ban és 2017-ben 465 óvodás és 61 óvodapedagógus látogatott el a Beregi Múzeumba.

A helyi és környékbeli iskolák pedagógusainak ajánljuk a múzeumpedagógiai kínálatunkat, ami témakörök szerint, különböző tantárgyakhoz köthető foglalkozásokat kínál.

A Beregi Múzeum múzeumpedagógiai céljai között szerepel:

- Az intézmény oktatási és képzési szerepének, valamint a helyi és környékbeli óvodákkal, iskolákkal kialakított kapcsolatának erősítése.
- Az érdeklődés felkeltése a múzeum iránt a fiatal korosztályban.
- Az igényeknek megfelelő múzeumpedagógiai programkínálat kialakítása, bővítése, mely kapcsolódik az iskolai oktatáshoz, másrészt a szabadidő eltöltéséhez kínál alternatív lehetőséget.
- Pályázati lehetőségek feltárása, pályázatok lebonyolítása.

VII. Fejlesztési irányok – Kommunikáció, közönségszolgálat

Intézményünk honlapját (www.beregi-muzeum.hu), Facebook-oldalát (www.facebook.com/beregimuzeumvnameny) magunk szerkesztjük, rendszeresen új tartalmakat, naprakész információkat töltünk fel, ahonnan az érdeklődők tájékozódhatnak programjainkról, aktualitásainkról. A tartalmas ismertető mellett gazdag képanyagban is bemutatjuk a múzeum életét. A képgalériák mellett videótartalmak is felkerülnek az oldalakra. A meglévő tartalmak mellett egyre több digitalizált gyűjteményi anyagot is meg kell osztani, mert ez is motiválja az érdeklődést a múzeum iránt.

A helyi nyomtatott és elektronikus sajtóban is jelen vagyunk (Új Beregi Élet, Városi TV, Kelet-Magyarország, internetes portálok), ahol a múzeum munkatársai informálják az olvasókat, nézőket programjainkról, illetve beszámolnak a már lezajlott eseményeinkről, valamint néprajzi és helytörténeti cikkeket is publikálnak. Nem csak a programajánlók elhelyezése fontos, hanem a helyi nyomtatott sajtóban népszerűsítő cikkek megjelentetése is a múzeumra irányítja a figyelmet.

Kiállításaink, múzeumpedagógiai foglalkozásaink megtalálhatóak a Múzeumi a' la carte kínálatában is (mkk.skanzen.hu/muzeumi-a-la-carte.html).

Rendezvényeinkről, kiállításainkról a településen lakók, múzeumpedagógiai programjainkról diákok és pedagógusok a magunk szerkesztette plakátokon és szórólapokon keresztül is értesülnek.

Ezekon kívül a közönségtoborzásban Vásárosnamény kisvárosi jellegénél fogva a

személyes megkeresések, családi, baráti beszélgetések is eredményre vezetők.

Intézményünk ezekkel a médiumokkal élve, valamint reklámtevékenységének kiterjesztésével szeretné a látogatói körét bővíteni. Nagy hangsúlyt fektetünk közönségkapcsolataink erősítésére, ápolására, emellett új kapcsolatok kiépítésére is törekszünk, hiszen fontos számunkra, hogy elsősorban az itt élő emberek közelebb kerüljenek a múzeumhoz, és használják ki, valamint éljenek azokkal a lehetőségekkel, amelyeket kínálunk számukra. Programjainkkal igyekszünk mindenféle korosztály igényeit kielégíteni.

Lényeges, hogy a Beregi Múzeum az eddigi gyakorlatnak megfelelően megjelenjen a helyi, megyei és az országos televíziókban, rádiókban is, sőt tovább bővüljön a megjelenések köre.

Összegzés

A Beregi Múzeum a Beregi-Tisza-hát területén fellelhető, vagy ahhoz kötődő kulturális javak gyűjtését, feldolgozását és megőrzését magas színvonalon végzi, tudományos és közművelődési eszközökkel biztosítja azok hozzáférhetőségét. Eszközeivel segíti a lokális, regionális és nemzeti identitás kifejlődésének folyamatát.

Az utóbbi fél évszázadban a múzeumi dolgozók munkájának, fáradságát nem ismerő muzeológiai tevékenységének köszönhetően egy olyan gyűjtemény jött létre, amely Szabolcs-Szatmár-Bereg megye múzeumai között a legnagyobbak közé számít.

Intézményünk a jövőben is a város lakosságának, a beregi embereknek, a megye, az ország, a magyar és az európai kultúra, valamint a muzeológiai szakma kiszolgálására törekszik. A Beregi Múzeum hivatásának tekinti, hogy tovább növelje népszerűségét és elismertségét határon innen és túl. Fontosnak tartjuk, hogy a térségbe látogatóknak továbbra is céljai között szerepeljen a múzeum megtekintése, vagy szolgáltatásainak igénybevétele.

Vásárosnamény, 2017. november 17.

Varga János
igazgató
Beregi Múzeum
